

Sprawozdanie z realizacji  
„Gminnego Programu Wspierania Rodziny Dla Miasta i  
Gminy Mrocza na lata 2013-2015” za rok 2013

Mrocza, marzec 2014

Zgodnie z art. 176 pkt 1 Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (t.j. Dz.U. z 2013 poz. 135), do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. Uchwałą NR XXXIV/278/2013 Rady Miejskiej w Mroczy z dnia 28 marca 2013 roku został uchwalony Gminny Program Wspierania Rodziny dla Miasta i Gminy Mrocza na lata 2013-2015.

Na podstawie art. 10 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku (t.j. Dz.U. z 2013r., poz. 135) i Uchwały Nr XIII/121/2011 Rady Miejskiej w Mroczy z dnia 28 października 2011 roku w sprawie zmiany statutu Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mroczy, MGOPS jest realizatorem pracy z rodziną w zakresie określonym w powołanej wyżej ustawie.

Art. 179 w/w ustawy oraz Program, określają że do 31 marca każdego roku Burmistrz ( za pośrednictwem Dyrektora MGOPS), składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.

Zgodnie z art. 10 ust.3 praca z rodziną może być prowadzona w szczególności w formie:

### **1. Konsultacji i poradnictwa specjalistycznego: Poradnictwo psychologiczne**

Od marca 2012r. w MGOPS w Mroczy organizowane jest poradnictwo psychologiczne dla osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej. W okresie sprawozdawczym terminy i godziny realizacji dostosowano do potrzeb i czasu pracy osób korzystających ze specjalistycznej pomocy psychologicznej. Realizowano 8 godzin w miesiącu łącznie 88 godzin. Przyjęto 157 osób zgłaszających się osobiście lub skierowanych przez pracowników MGOPS w Mroczy.

Problemy, z którymi zgłaszały się osoby zainteresowane pomocą psychologiczną i wsparciem:

Przeżycia traumatyczne i radzenie sobie z post traumą,

- Agresja dzieci,
- Trudności i niepowodzenia szkolne dzieci,
- Problemy w relacjach z nauczycielami,
- Problemy zdrowotne-(myśli samobójcze),
- Konflikty sąsiedzkie,
- Problemy: rodzinne, małżeńskie, z nieradzeniem sobie ze stresem i przeciążeniem emocjonalnym, nadużywania środków psychoaktywnych, związane z separacją i rozwodem, dotyczące nieumiejętności poruszania się po rynku pracy, związane z brakiem poczucia bezpieczeństwa w obecnej sytuacji życiowej, finansowe, w zakresie braku umiejętności komunikacyjnych, w tym zachowań asertywnych i braku gotowości do wprowadzenia zmian w życiu,
- Syndrom wykluczenia społecznego,
- Lęki i problemy egzystencjonalne,
- Trudności w rozumieniu własnych problemów życiowych,
- Uzależnienie od alkoholu: męża, konkubenta, żony i uświadomienie sobie swojego współuzależnienia,
- Zgłaszano potrzebę mediacji rodzinnych (obyły się 3 spotkania),
- Inne wynikające z ubóstwa, nieporadności a także nasilającej się patologii.

Realizowano porady, mediacje, interwencje kryzysowe, wydawano skierowania do specjalistów (psychiatrów, nefrologów, onkologów, neurologów i logopedów). Przekazywano materiały edukacyjne, informacyjne i profilaktyczne. W szczególnie trudnych przypadkach wymagających dalszej interwencji i pomocy psychologicznej zwrócono uwagę na możliwość korzystania z systematycznej dalszej pomocy i wsparcia w Punkcie Interwencji Kryzysowej przy MGOPS w Mroczy.

### **2. Terapii i mediacji**

Zgłaszano potrzebę mediacji rodzinnych, w związku, z czym obyły się 3 spotkania.

### **3. Poradnictwo prawne**

**1) Kuratorzy przyjmujący w Punkcie Konsultacyjno-Interwencyjnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.**

W okresie sprawozdawczym kuratorzy zawodowi Sądu Rejonowego w Szubinie II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w Nakle nad Notecią pełnili dyżury w budynku przy ulicy Łąkowej 7 w Mroczy, korzystając z lokalu udostępnionego przez MGOPS w Mroczy.

Łącznie odbyły się 43 dyżury, każdy w wymiarze 3 godzin zegarowych, co dało ogółem 129 godzin dyżurowych. Przyjęto 119 osób. Dostęp do punktu jest powszechny i bezpłatny, dyżury odbywają się w każdy wtorek w godz. 15.00-18.00. Ze zgłaszającymi się osobami przeprowadzano rozmowy:

- w zakresie wsparcia emocjonalnego,
- informacyjne dotyczące sposobu reagowania na przejawy agresji, przemocy ze strony członków rodziny,
- dotyczące praw osób poszkodowanych przestępstwem z art.207 kk,
- redagowano pozwy o rozwód, separację, wnioski w zakresie innych czynności prawnych (zamiana orzeczonej kary ograniczenia wolności na zastępczą karę grzywny i jej rozłożenie na raty),
- redagowano odwołania na pisma urzędowe, procesowe,
- udzielano informacji z zakresu wybranych zagadnień z Kodeksu Karnego, Kodeksu Karnego Wykonawczego, Kodeksu Rodzinnego i Cywilnego, postępowania przed sądem,
- sposobu wnioskowania o zwolnienie z kosztów, składania wniosków o powołanie pełnomocnika,
- redagowano wzory wniosków doniesień o popełnieniu lub podejrzeniu popełnienia przestępstw z art.207 kk.

Starszy Kurator Zawodowy dla Dorosłych Magdalena Ciesielska w dniach 24-25 czerwca 2013 roku uczestniczyła w szkoleniu „Praca z trudnym przypadkiem” oraz w szkoleniu „Pomoc dzieciom ofiarom przestępstw”. Udział w konferencji „Krajowa oraz Regionalna Polityka Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Przemocy ze względu na płeć”.

Ponadto Kurator Specjalista Joanna Wegner jest członkiem Zespołu Interdyscyplinarnego przy MGOPS w Mroczy.

Starszy kurator Agnieszka Świerczyńska uczestniczyła w 2 spotkaniach grup roboczych ZI przy MGOPS w Mroczy.

## **b) Biuro Porad Obywatelskich**

W związku z § 4 umowy o współpracy zawartej 2 listopada 2010 roku pomiędzy Fundacją: „Civitas” a Gminą Mrocza dotyczącej realizacji projektu „Poradnictwo prawne i obywatelskie dla mieszkańców powiatu nakielskiego”, na który Fundacja „Civitas” otrzymała dofinansowanie na podstawie umowy UDA-POKL.05.04.02-00-649/10-00 zawartej 19 października 2010 roku z Ministrem Pracy i Polityki Społecznej, przedstawione poniżej informacje o ilości osób, które od początku realizacji projektu skorzystały z porad udzielanych w ramach projektu.

Od początku realizacji projektu, czyli od grudnia 2010r. do końca grudnia 2013r. udzielono łącznie 5030 porad, z czego 581 udzielono mieszkańcom gminy Mrocza. Punkt Porad Prawnych i Obywatelskich w Mroczy udzielił 572 porad.

Od stycznia 2013 do grudnia 2013 udzielono łącznie 1816 porad, z czego 197 porad udzielono mieszkańcom gminy Mrocza. Punkt Porad Obywatelskich w Mroczy udzielił w tym czasie 192 porady.

Na podstawie elektronicznej bazy danych Związku Biur Porad Obywatelskich, w której ewidencjonowane są porady fundacji dokonaliśmy analizy porad udzielonych w ramach projektu mieszkańcom gminy Mrocza z podziałem na dziedziny w okresie od XII 2010-XII 2013r:

- Mieszkania: 53 porady;
- Przedsiębiorczość: 41 porady;
- **Rodzina: 110 porady;**
- Roszczenia i zobowiązania finansowe: 36 porady;
- Urzędy i sądy: 82 porady;
- Własność: 161 porady;
- Świadczenia i zasiłki: 20 porad;
- Zadłużenia: 32 porady;
- Zatrudnienie: 41 porady;
- Zdrowie: 5 porady.

**Łącznie 581 porad**

Wśród 197 porad udzielonych mieszkańcom gminy Mrocza od stycznia do grudnia 2013r. udział porad w poszczególnych kategoriach przedstawia się następująco:

- Mieszkania: 15 porad;
- Przestępczość: 15 porad;
- **Rodzina: 28 porad;**
- Roszczenia i zobowiązania finansowe: 16 porad;
- Urzędy i sądy: 26 porad;
- Własność: 61 porad;
- Świadczenia i zasiłki: 2 porady;
- Zadłużenia: 15 porad;
- Zatrudnienie: 19 porad;
- Łącznie 197 porady**

4. W ramach pracy z rodziną umożliwiano organizowanie spotkań **grupy wsparcia**, mających na celu wymianę doświadczeń oraz zapobieganie izolacji. Grupa ta zainicjowała swoje spotkania, jako efekt realizacji projektu systemowego przez MGOPS w Mroczy. Odbyły się 2 spotkania z grupą wsparcia działającą przy Spółdzielni Socjalnej „Wspólnota”, w wyniku post traumy, jaka wystąpiła w związku z nagłą sytuacją kryzysową.

#### 5. Asystent rodziny

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2013r., poz.135), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2012 roku, wprowadziła m.in. asystenta rodzin, którego gmina zatrudnia celem wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Poza tym gmina powinna zapewnić wsparcie, polegające na:

- analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie,
- wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
- rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
- podniesieniu świadomości opiekuńczo-wychowawczej rodziny,
- pomocy w integracji rodziny,
- przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
- dążeniu do reintegracji rodziny.

Wspieranie rodziny jest prowadzona w formie pracy z rodziną (asystent rodziny) i pomocy w opiece i wychowaniu (placówki opiekuńczo-wychowawcze). Rodzina może uzyskać wsparcie przez działania instytucji podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny, placówek wsparcia dziennego oraz rodzin wspierających.

W roku 2013r. zatrudnionych było 2 asystentów rodzin w MGOPS Mrocza: jeden AR zatrudniony na umowę o pracę, na którego uzyskano dofinansowanie (w około 60% kosztów) w ramach programu wsparcia gmin „Asystent Rodziny”, drugi asystent rodziny w ramach realizowanego projektu systemowego przez MGOPS w Mroczy „Człowiek najlepsza inwestycja, jako rozwój zasobów ludzkich w drodze kształcenia, szkolenia i pracy” Priorytet VII Promocja integracji społecznej, Działanie 7.1-Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji, Poddziałanie 7.1.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej przez okres 4 miesięcy.

W ramach pracy z rodziną z niewydolnością opiekuńczo-wychowawczą i niezaradnością życiową objęto łącznie 28 rodzin z 6 rodzinami zakończono współpracę w związku z osiągnięciem celów i prowadzony jest monitoring. Jedna rodzina objęta jest AR w związku z orzeczeniem sądu.

**Jak wynika z zakresu przyznanej pomocy i powodów jej przyznania jest zapotrzebowanie, na co najmniej kolejnego asystenta rodziny.**

#### 6. Placówka wsparcia dziennego

Uchwałą XXXI/265/2012 z dnia 28 grudnia 2012 roku w sprawie zmiany statutu MGOPS w Mroczy Świetlica Środowiskowa zmieniała nazwę na Świetlica oraz zabezpieczono w budżecie Ośrodka środki na finansowanie jej w 2013 roku, w ramach placówki opiekuńczo-wychowawczej w formie

opiekuńczej - świetlicy, o jakiej mówi art. 24 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, do której może być skierowane dziecko decyzją sądu, celem objęcia wsparciem dziecka i jego rodziny.

Zajęcia odbywają się w budynku MGOPS w Mroczy przy ul. Łąkowej 7, od poniedziałku do piątku po 6 godzin dziennie. W okresie nauki szkolnej czynna w godzinach od 14 do 20, natomiast w okresie wakacyjnym i feryjnym od 10-16. Świetlica jest placówką wsparcia dziennego typu opiekuńczego, swym działaniem obejmuje rejon gminy Mrocza.

Opiekę nad dziećmi w 2013 roku sprawował opiekun świetlicy oraz pracownik MGOPS p.o. Kierownika Świetlicy, a także 4 wolontariuszy i 1 praktykantka.

Świetlica w 2013 roku obejmowała opieką 15 dzieci między 7-15 rokiem życia. Pobyt dziecka jest dobrowolny chyba, że do placówki dziecko skieruje sąd. Decyzję o przyjęciu dziecka do Świetlicy podejmuje komisja, w skład, której wchodzi: Dyrektor MGOPS w Mroczy, Kierownik Świetlicy oraz opiekun-wychowawca, wszystkie dzieci przyjęte zostały na wniosek rodzica/opiekuna dziecka. Przy Świetlicy działa Zespół ds. okresowej oceny sytuacji wychowanka, w którego skład wchodzi: wychowawca, kierownik, pracownik socjalny oraz inne osoby wskazane przez kierownika mające znaczenie przy ocenie sytuacji dziecka.

Do placówki przyjmowane są dzieci będące w szczególnie trudnej sytuacji rodzinnej i wychowawczej z rodzin dysfunkcyjnych, niewydolnych wychowawczo, patologicznych lub będących w trudnej sytuacji materialno-bytowej, sprawiające problemy wychowawczo-dydaktyczne, zagrożone sieroctwem lub niedostosowaniem społecznym.

Sytuacja rodzinna dzieci:

- bezrobocie rodziców: 9 dzieci,
- rodzina niepełna: 5 dzieci,
- alkoholizm rodzica: 5 dzieci,
- ubóstwo: 9dzieci,
- przemoc: 3dzieci,
- długotrwała choroba rodzica: 1 dziecko.

Podstawowym celem działania Świetlicy jest:

- Wspieranie rodzin w sprawowaniu jej podstawowych funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- Udzielanie pomocy dzieciom pochodzącym z rodzin znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych, w których rodzice wykorzystując własne środki i możliwości nie są w stanie zapewnić dzieciom właściwej opieki w czasie wolnym od zajęć wolnym od zajęć szkolnych i które wychowują się w warunkach niekorzystnych dla ich prawidłowego rozwoju,
- Zapewnienie pomocy rodzinie i dzieciom sprawiającym problemy wychowawcze, zagrożonym demoralizacją, przestępczością lub uzależnieniami,
- Zapewnienie optymalnych warunków rozwoju fizycznego, psychicznego i poznawczego oraz bezpieczeństwa dzieci i stwarzanie możliwości kształtowania zdrowego stylu życia.

W placówce prowadzone są takie formy pracy jak: zabawy i gry dydaktyczna, ruchowe, plastyczne, muzyczne, zajęcia teatralne, czytelnicze oraz zajęcia motywujące do osiągnięcia lepszych wyników w nauce, rozwijania pasji i zainteresowań oraz pozwalające redukować deficyty edukacyjne. Przy realizacji tych form pracy dzieci mają zapewnioną opiekę wychowawczą w czasie wolnym od zajęć szkolnych w celu kształtowania postaw społecznie pożądanых i pomocy w prawidłowym rozwoju osobowości. Stwarzane są warunki do nauki własnej i udzielanie pomocy w nauce oraz w pokonywaniu trudności szkolnych. Organizowany jest czas wolny w formie: gier, zabaw, zajęć sportowych i innych form aktywnego spędzania czasu wolnego oraz uczestnictwo w życiu społecznym i kulturalnym, dbanie o rozwój zainteresowań i uzdolnień dzieci. Udzielana jest również pomoc w kryzysach szkolnych, rodzinnych, rówieśniczych i osobistych, organizowana jest praca grupowa oraz indywidualna z każdym dzieckiem.

Powyższe działania mają na celu: zaktywizować dzieci i rodziców, wzmocnić relacje rodzic-dziecko, zmodyfikować niewłaściwe postawy rodzicielskie, stymulować te najbardziej pożądane, pokazać sposoby aktywnej organizacji czasu wolnego, nauczyć zasad współżycia społecznego, uwarżliwić, nauczyć odpowiedzialności propagować właściwy model życia i postawy promujące zdrowie.

Stan budynku i pomieszczeń, gdzie znajduje się świetlica dla dzieci (pomieszczenia piwniczne MGOPS w Mroczy ul. Łąkowa 7), wymaga pilnego remontu od kilku lat. Możliwe jest funkcjonowanie takich placówek bez osiągnięcia standardów określonych w ustawie tylko do końca 2014 roku. Po tym roku, w tych pomieszczeniach nie będzie mogła funkcjonować świetlica bez spełnienia odpowiednich wymogów zgodnie z ustawą z dnia 7 grudnia 2012 o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej poz. 1519.

## 7. Piecza zastępcza

W 2013 roku w Gminie Mrocza funkcjonowało 10 rodzin zastępczych spokrewnionych i 1 pogotowie opiekuńcze. Umieszczonych było 16 dzieci w rodzinach zastępczych i 3 w pogotowiu opiekuńczym na terenie Gminy Mrocza. W 2 rodzinach zastępczych spokrewnionych umieszczonych jest 3 dzieci z powodu zgonu matek dzieci, w 4 rodzinach umieszczono 5 dzieci ze względu na niewydolność opiekuńczo-wychowawczą i alkoholizm rodziców, w kolejnych 4 rodzinach, 8 dzieci umieszczono z powodu niewydolności opiekuńczo-wychowawczej, natomiast 3 dzieci umieszczono w pogotowiu rodzinnym ze względu na interwencję policji i alkoholizm rodziców.

Art. 191 ust. 9 pkt 1-3, ust.10pkt 1-3 ustawy określają wydatki gminy w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej, w rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej, interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym 10%, 30% i 50 % odpowiednio w pierwszym, drugim i trzecim roku i latach następnych, średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w w/w.

Gmina Mrocza w 2013 roku ponosiła koszt wydatków na opiekę i wychowanie za 3 dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych: jedno dziecko 30%, dwoje dzieci 10%.

W 2014 roku przy zachowaniu tej liczby dzieci opłata wzrośnie proporcjonalnie: za 1 dziecko 50% (min.330 zł/m-c) i za 2 dzieci 30% kosztów (min 396 zł/m-c).

**Tab.1**

|    |                                                                                                                                                                                             |                      |
|----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|
| 1. | Liczba dzieci z terenu Gminy Mrocza w instytucjonalnej pieczy zastępczej w 2013 roku                                                                                                        | 4 osoby              |
| 2. | Liczba dzieci z terenu Gminy Mrocza w rodzinnej pieczy zastępczej w 2013 roku                                                                                                               | 12 osób              |
| 3. | Koszty poniesione przez Powiat Nakielski za pobyt dzieci z terenu gminy Mrocza w 2013 roku                                                                                                  |                      |
|    | W pieczy instytucjonalnej                                                                                                                                                                   | 144 804,54zł         |
|    | W rodzinnej pieczy zastępczej                                                                                                                                                               | 125 087,89zł         |
| 4. | Koszty poniesione przez gminę Mrocza za pobyt dzieci z terenu gminy Mrocza w 2013 roku                                                                                                      |                      |
|    | W pieczy instytucjonalnej                                                                                                                                                                   | -                    |
|    | W rodzinnej pieczy zastępczej                                                                                                                                                               | 3802,28 zł           |
|    | <b>Przewidywany koszt do poniesienia, za pobyt dzieci w pieczy zastępczej, przez gminę Mrocza w 2014 roku, przy założeniu, że liczba dzieci, koszt pobytu i miejsce nie ulegnie zmianie</b> | <b>Okolo 8700 zł</b> |

Dane: PCPR Nakł/Not., MGOPS Mrocza

## 8. Wsparcie finansowe

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Jej zadaniem jest zapobieganie sytuacjom wyżej wspomnianym przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia oraz integracji ze środowiskiem.

Tab.2

| Wyszczególnienie                                                                             | Rok 2012             | Rok 2013                |
|----------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|-------------------------|
| <b>Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie w ramach zadań własnych i zleconych</b> | 767                  | 834                     |
| Liczba rodzin ogółem                                                                         | 444                  | 514                     |
| Liczba osób w rodzinach                                                                      | 1469                 | 1594                    |
| <b>Powody przyznania pomocy</b>                                                              | <b>2013</b>          |                         |
|                                                                                              | <b>Liczba rodzin</b> | <b>Osób w rodzinach</b> |
| Ubóstwo                                                                                      | 189                  | 618                     |
| Bezrobocie                                                                                   | 415                  | 1335                    |
| Niepełnosprawność                                                                            | 121                  | 355                     |
| Długotrwała i ciężka choroba                                                                 | 70                   | 181                     |
| <b>Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego</b>    | <b>106</b>           | <b>434</b>              |
| w tym: rodziny wielodzietne                                                                  | 32                   | 199                     |
| rodziny niepełne                                                                             | 75                   | 242                     |
| Alkoholizm                                                                                   | 40                   | 81                      |
| <b>Potrzeba ochrony macierzyństwa</b>                                                        | <b>79</b>            | <b>439</b>              |
| Bezdomność                                                                                   | 15                   | 18                      |
| Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego                          | 9                    | 20                      |
| Przemoc w rodzinie                                                                           | 2                    | 7                       |
| Zdarzenia losowe                                                                             | 8                    | 21                      |
| Kłęski żywiołowe i ekologiczne                                                               | -                    |                         |
| <b>Świadczenie pieniężne z pomocy społecznej</b>                                             | <b>Kwota w zł</b>    |                         |
| Zasiłek stały                                                                                | 212 716,00           |                         |
| Zasiłek okresowy                                                                             | 1 157 339,00         |                         |
| Zasiłek celowy                                                                               | 186 710,00           |                         |
| Posiłek:                                                                                     | 257 500,00           |                         |
| W tym dla dzieci                                                                             | 156 304,00           |                         |
| Schronienie                                                                                  | 13 796,00            |                         |
| Usługi opiekuńcze                                                                            | 26 645,00            |                         |
| Odpłatność gminy za pobyt w DPS                                                              | 108 454,00           |                         |

Dane: Na podstawie sprawozdania MPiPS za 2013r.

Rodzaj pomocy, forma oraz rozmiar świadczenia powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy. Natomiast potrzeby powinny zostać uwzględnione, jeżeli odpowiadają celom i mieszczą się w możliwościach pomocy społecznej.

**Środki przeznaczone na zasiłki celowe przyznawane ze środków gminnych są niewystarczające na zaspokojenie potrzeb osób ubiegających się o nie, w tym dla tych w związku z niewydolnością opiekuńczo-wychowawczą i z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa.**

Przygotowała: Gabriela Trzeciakowska Dyrektor MGOPS w Mroczy